

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า และมาตรา 81 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองปกรองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลป วัฒนธรรมของประเทศ (กรมวิชาการ. 2544 : 1)

จากบทบัญญัติในมาตรา 81 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ใช้เป็นแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติ และให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีสาระสำคัญ คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษา และให้ความอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ ในด้านหลักสูตรจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และให้เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

จากทบทวนญัตติดังกล่าวข้างต้นนี้ในเอกสารคำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานปฏิบัติงาน ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยกระจายอำนาจไปยังหน่วยงาน ดังนี้ คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในการกำกับ ดูแลของเขตพื้นที่การศึกษา และ ในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง (กระทรวง) ไปสู่ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานโดยตรง ได้แก่ การกระจายในด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหาร งานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

การจัดการศึกษาของประเทศและการกำหนดหลักสูตรสู่อานาคตควรจัดตามสภาพ ที่เป็นจริงให้มากที่สุดและจัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นด้วย เพื่อให้มีความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้ง ด้านความรู้ความสามารถความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2543 : 21)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาควรมีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรแกนกลางควรเป็นหลักสูตรที่คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้ เพื่อดำรงความเป็นไทย ส่วนหลักสูตรท้องถิ่น ควรเป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลายของเนื้อหาเป็นหลักสูตร ไร้พรมแดนเพื่อรองรับความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรมโดยตอบสนองความต้องการ วิธีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น ให้บุคลากรในท้องถิ่น ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชาวบ้าน ผู้รู้ ครูและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น พร้อมติดตามประเมินผล และพัฒนาหลักสูตร (กัลยาณี ปฎิมาพรเทพ.2541 : 32)

สาเหตุที่ทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อันเนื่องมาจาก หลักสูตรที่ใช้อยู่ คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ติดตามผลและการดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรตลอดมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวหน้าไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น ประการที่สอง การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยียังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ ประการที่สาม การนำหลักสูตรไปใช้ ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิตสามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สี่ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร และค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545:11)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศเรื่องการกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกาศ ณ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2547 อธิบายว่าตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 27 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แล้วนั้น เพื่อให้การกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความชัดเจนและบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไปให้สถานศึกษานำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นแนวทางในการเทียบเคียงตรวจสอบหรือปรับใช้เป็นสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค ของหลักสูตรสถานศึกษาในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 โดยยึดหยุ่นตามธรรมชาติของแต่ละสาระการเรียนรู้ หรือช่วงชั้น และให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ประมาณร้อยละ 30 ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตามมาตรา 27 วรรคสองทั้งนี้อาจกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้รายปี

หรือรายการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ฯลฯ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ 2547 : 12-15)

เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็น ไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุนส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่ความเป็นสากล

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเช่นแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ครู ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 6) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งจะต้องจัดทำและนำหลักสูตรของสถานศึกษาไปใช้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จากความเคลื่อนไหวทางการศึกษาได้กำหนดไว้ว่า ในปีการศึกษา2546 ให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำไปใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา2547 ให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำไปใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4และ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2ชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 และ 5ในปีการศึกษา 2548 ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำไปใช้ครบทุกชั้นเรียน จากการสำรวจตลอดระยะเวลา 3 ปี พบว่าทุกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยร้อยละ 80 ส่วนร้อยละ 20 ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับผู้จัดทำหรือผู้เกี่ยวข้องยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีน้อย แต่ในปีการศึกษา2548 นี้ ทุกสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในขณะนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านหมากมาย ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อำเภอ

โกสุมพิสัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ว่าผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากน้อยเพียงใด จากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นผลนำไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นการนำเอาหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ความความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารของ กรมวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ว่าด้วยการบริหารการจัดหลักสูตร สถานศึกษา ในภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามี ทั้งหมด 12 ด้าน ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 9)

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน
5. กำหนดผลเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
6. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
8. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
9. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
10. กำหนดสื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้
11. กำหนดการวัดและประเมินผล
12. บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร

ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2548 จำนวนสถานศึกษา 74 แห่ง ผู้บริหาร 74 คน ครูผู้สอน 500 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 300 คน รวมทั้งสิ้น 874 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดย สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนั้นจึงใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608-609 อ้างใน บุญชุม ศรีสะอาด. 2543 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน ครูผู้สอน 217คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 169 คน รวมทั้งสิ้น 449 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Independent variable) ได้แก่

2.1.1 ผู้บริหาร

2.1.2 ครูผู้สอน

2.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ปัญหาการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษามีทั้งหมด 12 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษา

2.2.3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2.4 การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วน

เวลาเรียน

2.2.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค

2.2.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

2.2.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

2.2.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.2.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

2.2.11 กำหนดการวัดและประเมินผล

2.2.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และบุคลากร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง ปัญหา อุปสรรค หรือข้อขัดข้อง จากการดำเนินงานด้านหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. **หลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเองรวมทั้งมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ 2545:5)

3. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นหลักสูตรแกนกลางให้สถานศึกษานำไปจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา มี 4 ระดับช่วงชั้น ดังนี้

3.1 ช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

3.2 ช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

3.3 ช่วงชั้นที่ 3 หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

3.4 ช่วงชั้นที่ 4 หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

4. **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง การจัดทำหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษาตามขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการ ที่ได้กำหนดไว้ 12 ด้าน คือ

4.1 **ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง** หมายถึง การสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากรในการสร้างความตระหนักให้มีความสำคัญความจำเป็นที่ต้องการความร่วมมือในสถานศึกษา ทั้งให้บุคลากรมีการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นก็แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

เข้ามารับผิดชอบแต่งตั้งอนุคณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สำเร็จ มีการจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้ชัดเจน ในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎ กระทรวงระเบียบต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรให้ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กร ในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ

4.2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดอนาคตของสถานศึกษา กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และกำหนดความคาดหวังด้านคุณภาพผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ทุกคนในสถานศึกษาได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการกำหนดเพื่อให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

4.3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามเป้าหมาย ตามสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน

4.4 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน หมายถึง การกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนรายปีกับสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

4.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค หมายถึง การวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถ ของนักเรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ ในแต่ละรายปีหรือรายภาคนั้นๆ เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดความสนใจ และสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

4.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา หมายถึง การนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค สารการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิต ที่กำหนด มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลา หรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบาย รายวิชาได้หลายรูปแบบ

4.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง การนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ ย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วย ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อครบ ทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาคของ ทุกวิชานั้นๆ

4.8 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้ เรียนและผู้สอน

4.9 การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ อย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่ชัดเจนและเหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. กิจกรรมแนะแนว 2. กิจกรรมนักเรียน

4.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้/ แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างคุณค่า น่าสนใจ ช่วยคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่ายขึ้นรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้ เช่น ห้องสมุด แหล่งธรรมชาติป่า ภูเขา สายลำธาร วัด ชุมชน หมู่บ้าน ในการพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4.11 การวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นให้ สอดคล้องกับการกำหนดรูปแบบวิธีการและเกณฑ์การตัดสินการวัดและประเมินผลตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

4.12 การบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจัดทำเป็นระบบสารสนเทศ ของสถานศึกษา การจัดเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับ

การบริหารงบประมาณอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนรวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการ ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมและชัดเจนให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

5. **ครูผู้สอน** หมายถึง ครูผู้ที่มีส่วนจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

6. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาใน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่มหาสารคาม เขต 1

7. **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกและแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

8. **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เขต 1

9. **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา** หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 อำเภอ 2 กิ่ง คือ อำเภอเมือง อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอเชียงยืน อำเภอ กันทรวิชัย อำเภอแกลง อำเภอกิ่งกูดัง อำเภอกิ่งชันชม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนและ ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานการศึกษาต่อไป